

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ
МИНИСТРЛИГИ**

БЕКИТИЛДИ

Кыргыз Республикасынын

билим берүү жана илим

министрлигинин

Буйругу № 863/1 _____

« 10 » май _____ 2022ж.

Каттоо номери 8

Код 200724

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ОРТО КЕСИПТИК БИЛИМ
БЕРҮҮСҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ**

Адистиги: **250402 - “Жыгач материалдарын даярдоонун
технологиясы”**

Квалификациясы: **техник-технолог**

Бишкек – 2022

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ОРТО КЕСИПТИК БИЛИМ БЕРҮҮСҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ

1-глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – Мамлекеттик билим берүү стандарты) “Билим берүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштелип чыккан.

2. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр пайдаланылат:

- **негизги кесиптик билим берүү программасы** - максаттарды, күтүлүүчү натыйжаларды, тийиштүү адистик боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун мазмунун жана уюштурулушун регламенттөөчү окуу-методикалык документтердин жыйындысы;

- **сабактардын цикли** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон билим берүү программасынын бир бөлүгү же окуу сабактарынын жыйындысы;

- **модул** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон окуу сабактарынын бөлүгү;

- **компетенция** - окуучунун аныкталган бир чөйрөдө майнаптуу жана жемиштүү иштөөсү үчүн зарыл болгон билими жагынан даярдоого карата алдын ала коюлган социалдык талап (ченем);

- **кредит** - негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугунун шарттуу ченеми;

- **окутуунун натыйжалары** - негизги билим берүү программасы/модулу боюнча окутуунун натыйжасында ээ болгон компетенциялар.

- **кесиптик стандарт** - кесиптик иштин конкреттүү түрүнүн чегинде анын мазмунуна жана сапатына карата талаптарды белгилөөчү, кызматкер кайсы иште болсо да, кайсыл уюмда болсо да өзүнүн ордун татыктуу ээлеши үчүн кызматкерде болушу милдеттүү болгон квалификациянын сапаттык деңгээлин баяндаган негиз түзүүчү документ.

Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына, кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү мекемелери үчүн милдеттүү болуп саналат.

2-глава. Колдонуу жааты

3. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандарты **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууда милдеттүү болгон ченемдердин, эрежелердин жана талаптардын жыйындысын билдирет жана Кыргыз Республикасынын аймагында тиешелүү адистик боюнча лицензиясы жана аккредитациясы бар, менчигинин түрүнө жана ведомстволук таандыктыгына карабастан кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдарынын уюштуруу-методикалык документтерди иштеп чыгуусу, кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн сапатын баалоосу үчүн негиз болуп эсептелет.

4. **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиги боюнча Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

- ушул адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууга укуктуу билим берүүнүн уюмдарынын администрациясы жана педагогикалык курамы;

- ушул адистиктеги негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу **студенттер**;

- кесиптик иштин тийиштүү чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери;

- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылуучу окуу-методикалык бирикмелер жана кеңештер;

- кесиптик орто билим берүүнү каржылоону камсыз кылуучу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;

- кесиптик орто билим берүү системасында мыйзамдардын сакталышын контролдоону камсыз кылуучу, кесиптик орто билим берүү чөйрөсүндө аккредитациялоочу жана сапатын контролдоочу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;

- билим берүү программаларын жана уюмдарын аккредитациялоочу агенттиктер.

3-глава. Адистиктин жалпы мүнөздөмөсү

5. **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүүнүн программасын өздөштүрүү формалары:

- күндүзгү;
- күндүзгү-сырттан (кечки);

- сырттан окуу.

6. Жалпы орто билим берүүнүн базасында күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн адистиги боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 1 жыл 10 айдан кем эмес. Ушул кесиптик билим берүү программасын негизги жалпы билим берүүнүн базасында ишке ашыруу учурунда өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

7. Кесиптик орто билим берүү программасына интеграцияланган жалпы орто билим берүүнүн жалпы билим берүү программасын (10 жана 11-класстар) ишке ашырууда жалпы орто билими жөнүндөгү документ (аттестат) берилбейт, ал эми сабактар боюнча алган баалар кесиптик орто билим берүү жөнүндөгү документке (дипломго) коюлат.

8. Окууга тапшырууда абитуриентте төмөнкү документтердин бири болуусу тийиш:

- жалпы орто билими жөнүндө аттестат;
- негизги жалпы билими жөнүндө күбөлүк.

9. Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүү мөөнөтү кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан күндүзгү окуу формасында өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтүнө карата 6 айга узартылат.

Орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму кайра аттестациялоонун (кайра зачет тапшыруунун) жыйынтыгы менен башка адистиктик боюнча жогорку кесиптик билим же орто кесиптик билим алууда студент өздөштүргөн (өткөн) өзүнчө дисциплиналар (модулдар) жана (же) өзүнчө практикалар боюнча окутуунун натыйжаларын толук же жарым-жартылай кайра кабыл алышы мүмкүн.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү өзүнчө ченемдик укуктук акт менен бекитилет.

10. Күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларынын эмгек сыйымдуулугу **120**дан кем эмес кредитти түзөт. Бир окуу семестринин эмгек сыйымдуулугу 30дан кем эмес кредитке барабар (окуу процесси эки семестрлик болуп уюштурулган учурда).

Бир кредит студенттин окуу ишинин **30** саатына барабар (анын ичине аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү кирет).

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган учурда негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу окуу жылы үчүн **45тен кем эмес кредитти** түзөт.

11. Инсанды окутуу жана тарбиялоо жаатында **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары.

250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы” адистиги боюнча орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын окутуу жаатындагы максаты болуп төмөнкүлөр саналат:

- Заманбап эмгек рыногунун талаптарына ылайык, кадрларды илимий, фундаменталдык жана кесиптик даярдоону шайкеш айкалыштыруунун негизинде иш берүүчүлөрдүн суроо-талаптарын, заманбап техниканы жана технологияларды эске алуу менен жыгач даярдоо өндүрүшүнүн чөйрөсүндө квалификациялуу кадрларды даярдоо

- бүтүрүүчүлөрдүн социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногунда туруктуулугуна өбөлгө түзүүчү жалпы жана кесиптик компетенцияларын өздөштүрүүсү үчүн шарттарды түзүү

250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы” адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын инсанды тарбиялоо жаатындагы максаты болуп төмөнкүлөр саналат:

- Студенттердин социалдык жана чыгармачылык активдүүлүгүнө, жалпы маданий жана кесипкөйлүк өсүшүнө, социалдык жана кесиптик мобилдүүлүгүнө көмөктөшүүчү социалдык-инсандык сапаттарын калыптандыруу: максатка умтулгандык, коммуникативдүүлүк, толеранттуулук, алардын жалпы маданиятын жогорулатуу

12. **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиктин бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик ишинин тармагы:

- жыгач иштетүү продукцияларын өндүрүү боюнча технологиялык процесстерди жүргүзүү жана иштеп чыгуу; түзүмдүк бөлүмдүн ишин уюштуруу.

13. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишинин тармагы:

- токой ресурстары жана чийки зат;
- жыгач материалдарын өндүрүүнүн технологиялык процесстери;
- жыгач материалдарын даярдоо үчүн технологиялык жабдуулардын каражаттары (технология жабдуулары, технологиялык курал-жарактар);
- конструктордук жана технологиялык документациялар;
- баштапкы эмгек жамааттары.

14. Бүтүрүүчү даярдалып жаткан кесиптик иштин түрүн даярдоодо, билим берүү уюму тарабынан иштелип чыккан окутуу программасынын мазмунун кызыкдар болгон иш берүүчүлөр менен биргеликте кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму улуттук квалификация алкагына жана кесиптик стандартка (эгер болсо) ылайык аныктоосу керек.

250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы” адистиги боюнча бүтүрүүчү кесиптик ишмердүүлүктүн төмөнкү түрлөрүнө даярдалат:

- жыгач иштетүү өндүрүшүндө технологиялык процесстерди жүргүзүү жана иштеп чыгууга;

- жыгач материалдарын даярдоочу жолдорду куруунун, жыгач материалдарын ташуунун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана ишке ашыруу;

- жыгач иштетүү ишканасынын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн алкагында өндүрүш ишин уюштурууга катышууга;

- бир, же бир нече кесиптик жумуштарды аткара билүүгө.

15. Бүтүрүүчү даяр болууга тийиш кесиптик иштин милдеттеринин тизмеси кесиптик иштин жана кесиптик стандартка (эгер болсо) ылайык жана квалификациялык талаптарынан алынуусу керек:

250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы” адистиги боюнча бүтүрүүчү адистик ишмердүүлүктүн түрлөрүнө ылайык төмөнкү кесиптик милдет-тапшырмаларды чече билүүсү зарыл:

- жыгач материалдарын даярдоонун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана ишке киргизүүнү;

- жыгач материалдарын даярдоочу жолдорду куруунун, жыгач материалдарын ташуунун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана ишке ашыруу;

- жыгач иштетүү ишканасынын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн алкагында өндүрүш ишин уюштурууга катыша алат;

- жумушчу кесиби боюнча бир, же бир нече сертификаттарга ээ болуусу керек.

16. Бүтүрүүчү даяр болууга тийиш кесиптик иштин милдеттеринин тизмеси кесиптик иштин жана кесиптик стандарттын (эгер болсо) тийиштүү тармагынын квалификациялык талаптарынан алынуусу керек.

Кесиптик орто билим берүүнүн **250402 “Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы”** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүргөн бүтүрүүчү төмөнкүлөргө даярдалды:

- кесиптик жогорку билим берүүнүн негизги билим берүү программасын өздөштүрүүгө;

- тездетилген программалар боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн 730200 «Жыгач материалдарын даярдоочу жана жыгачты кайра иштетүү өндүрүшүнүн технологиясы» тиешелүү адистиги жана ага жакын багыттары боюнча жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасын өздөштүрүүгө.

4-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруунун шарттарына карата жалпы талаптар

17. Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү

программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү программасы адистик боюнча тийиштүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын, улуттук квалификациянын алкагынын, квалификациянын жана кесиптик стандарттын (эгер болсо) тармактык/сектордук алкактарынын негизинде иштелип чыгат.

Орто кесиптик билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиянын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүүсүн эске алуу менен билим берүү сапатынын кепилдигин камсыз кылуу боюнча төмөнкүлөр менен туюндурулган сунуштарга ылайык негизги кесиптик билим берүү программасын 5 жылда бир жолудан кем эмес жаңылап турууга милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгуу;

- билим берүү программаларына мониторинг жүргүзүү; мезгил-мезгили менен рецензиялоо;

- так макулдашылган критерийлердин негизинде студенттердин билимдеринин жана ыктарынын, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларынын деңгээлин баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгуудан;

- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуу;

- бардык ишке ашырылуучу билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуу, аларды натыйжалуу колдонууну, анын ичинде окуп жаткандарды сурамжылоо аркылуу контролдоо;

- өзүнүн ишин (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу үчүн макулдашылган критерийлер боюнча туруктуу негизде текшерип туруу;

- коомчулукка өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымдоо.

18. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо аларды учурдагы, орто аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоону камтышы керек жана эки багытта жүргүзүлүш керек:

- дисциплиналарды өздөштүрүү деңгээлин баалоо;

- студенттердин кесиптик модулдарды өздөштүрүү компетенцияларын баалоо.

Студенттерди учурдагы аттестациялоо кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан белгиленген (педагогикалык кеңеш бекиткен) баалоонун модулдук-рейтингдик системасынын негизинде окуу семестринин ичинде жүргүзүлөт.

Студенттерди орто аралык аттестациялоо ар бир семестрдин аягында жүргүзүлөт жана бардык сабактар боюнча семестрдеги учурдагы аттестациялоонун жыйынтыктары боюнча жыйынтык баалар (экзамендик баалар) коюлат.

Негизги кесиптик билим берүү программасына ылайык келген этаптуу же түпкү талаптарга студенттердин жана бүтүрүүчүлөрдүн жеке

жетишкендиктеринин шайкеш келишине карата студенттерди учурдагы, орто аралык аттестациялоо жана бүтүрүүчүлөрдү жыйынтыктоочу аттестациялоо үчүн билимин, билгичтигин жана ээ болгон компетенцияларынын деңгээлин баалоого мүмкүндүк берүүчү типтүү тапшырмаларды, контролдук иштерди, модулдук тесттерди камтыган баалоо каражаттарынын базалары түзүлөт. Баалоо каражаттарынын базалары кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан иштелип чыгат жана бекитилет.

Ар бир сабак боюнча учурдагы, орто аралык аттестациялоону жүргүзүүнүн айкын формалары менен жол-жоболору жана кесиптик модулдар билим берүү уюму тарабынан иштелип чыгат жана окутуу башталган убакыттын биринчи эки айынын ичинде студенттерге билдирилет.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталган тартипте жүргүзүлөт.

250402 – «Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы» адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясы мамлекеттик аттестациялык сыноолордун төмөнкү түрлөрүнөн турат:

- өзүнчө дисциплина боюнча жыйынтыктоочу экзамен же дисциплиналар аралык жыйынтыктоочу экзамен;

- бүтүрүүчү квалификациялык ишин жактоо.

Бүтүрүүчү квалификациялык иштер студенттин конкреттүү маселелерди чечүүдө адистик боюнча алган билимин системалаштыруу жана бекемдөө максатында, ошондой эле студенттин өз алдынча иштөөгө даярдыгынын деңгээлин билүүгө көмөктөшөт. Бүтүрүүчү квалификациялык иштер дипломдук иш же дипломдук долбоор түрүндө болот. Бүтүрүүчү квалификациялык иштердин темалары кесиптик билим берүү уюму тарабынан аныкталат. Студентке бүтүрүүчү квалификациялык иштин темасын тандоо укугу берилет. Бүтүрүүчү квалификациялык ишке даярданууда жетекчи жана кеңеш берүүчү дайындалат.

Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестацияга кирүүчү аттестациялык сыноолорду өткөрүү шарттары кесиптик билим берүү уюму тарабынан аныкталат жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациянын башталышына алты ай калганга чейин студенттерге билдирилиши керек. Студенттер экзамендердин программалары менен камсыздалат, аларга даярдануу жана консультация алуу үчүн керектүү шарттар түзүлөт.

Бүтүрүүчү квалификациялык иштерди жактоого негизги кесиптик билим берүү программасынын бирөөнүн толук курсун окуп бүткөн жана окуу планы боюнча каралган бардык аттестациялык сыноолорду ийгиликтүү тапшырган студенттер киргизилет.

Өзүнчө дисциплина боюнча жыйынтыктоочу сыноолор кесиптик билим берүү программасы боюнча толук окуу курсун аяктаганга чейин өткөрүлүшү мүмкүн, экзамен билим берүү уюмунун кароосу боюнча киргизилет.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрдүн жалпы компетенцияларын (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү компетенцияларын, өзүн-өзү уюштурууну жана системалык-иш мүнөзүндөгү өз алдынча башкарууну) калыптандыруу мүмкүнчүлүктөрү аныкталышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өзүнүн социалдык-маданий чөйрөсүн түзүүгө;
- инсандын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;
- студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүнү, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышуусун кошкондо, окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин өнүктүрүүгө түрткү берүүгө.

20. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасы студенттин тандоосу боюнча сабактарды камтуусу керек. Студенттин тандоосу боюнча сабактарды түзүүнүн тартибин кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун педагогикалык кеңеши белгилейт.

21. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттердин өзүнүн окуу программасын түзүүгө катышуусунун реалдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга;
- негизги кесиптик билим берүү программасын түзүүдө студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга;
- студенттер тандап алган сабактар алар үчүн милдеттүү болуп калаарын, ал эми алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбошу керектигин түшүндүрүүгө.

22. Студенттер өз тандоосу боюнча окуу сабактарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде негизги кесиптик билим берүү программасында каралган конкреттүү сабактарды тандап алууга укуктуу.

23. Студенттер кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттөрдө аткарууга милдеттүү.

24. Студенттер негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжаларга жетишүү максатында студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкары (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрүн камтуу менен **жумасына 45 саат** болуп белгиленет.

Күндүзгү окуу формасындагы бир жумалык аудиториялык сабактардын көлөмү Мамлекеттик билим берүү стандарты менен аныкталат жана адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен, ар бир окуу сабагын үйрөнүүгө бөлүнгөн **жалпы көлөмдүн 35 пайызынан** ашпоосу керек.

Окуу дисциплинасы боюнча өз алдынча иштөөгө бөлүнүүчү сааттарга ошол окуу дисциплинасы (модулу) боюнча экзаменге даярданууга каралган убакыт киргизилет.

26. Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу формасында аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына **16 сааттан кем** болбошу керек.

27. Сырттан окуу формасында окутуучу менен сабак окуу мүмкүндүгү студентке **жылына 150 сааттан кем эмес** көлөмдө камсыз кылынуусу керек.

28. Окуу жылындагы эс алуу убагынын жалпы көлөмү **10 жуманы**, анын ичинде **кыш мезгилинде 2 жумадан кем эмест** түзүүсү керек.

5-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасына карата талаптар

29. **250402 «Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы»** адистиги боюнча бүтүрүүчү негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттарына жана ушул Мамлекеттик билим берүү стандартынын 11 жана 15-пункттарында көрсөтүлгөн кесиптик иштин милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) жалпы:

ЖК1. Өз ишин уюштурууну, кесиптик милдеттерди аткаруу методун жана ыкмаларын тандоону, алардын натыйжалуулугун жана сапатын баалоону билүү;

ЖК2. Стандарттык жана стандарттык эмес абалдарда чечим кабыл алуу, маселелерди чечүү, жоопкерчиликти жана демилге көтөрүү;

ЖК3. Кесиптик милдеттерди натыйжалуу аткаруу, кесиптик жана инсандык өнүгүү үчүн зарыл болгон маалыматтарды издөө, чечмелөө жана пайдалануу;

ЖК4. Кесиптик ишинде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу;

ЖК5. Командада иштөөнү, кесиптештер, жетекчилер жана кардарлар менен натыйжалуу баарлашууну билүү;

ЖК6. Команда мүчөлөрүнүн (кол алдындагы) иши жана аларды иш орунда окутуу, тапшырмаларды аткаруунун жыйынтыгы үчүн жоопкерчилик алуу;

ЖК7. Жеке инсандык жана кесиптик өнүгүүсүн башкаруу, кесиптик иште эмгек шарттарынын жана технологиялардын өзгөрүүсүнө адаптациялануу;

ЖК8. Чакан жамаат менен уюштуруу-башкаруу иштерине даяр болуу;

ЖК9. Өзүнүн оозеки жана жазма кебинде Мамлекеттик жана расмий тилде так, аргументтүү жана логикалык жактан туура айта, жаза билүү;

ЖК10. Өзүнүн келечектеги кесибине кызыгуу менен бирге, анын маңызын жана социалдык маанилүүлүгүн түшүнүү.

б) кесиптик иштин негизги түрлөрүнө ылайык келген кесиптик:

- **Жыгач материалдарын даярдоонун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана ишке киргизүү:**

КК1. Геодезиялык жана таксациялык өлчөөлөрдү жүргүзүү;

КК2. Түзүмдүк бөлүмдөрдүн алкагында жыгачты даярдоонун жана сактоонун топологиялык процесстерин пландаштыруу жана уюштуруу, жыгач даярдоочу техниканы жана жабдууларды тандоо;

КК3. Түзүмдүк бөлүмдүн алкагында төмөн сапаттагы жыгачты жана жыгач калдыктарын комплекстүү кайра иштетүү үчүн технологияны жана машина системасын тандоо;

КК4. Кыйылган жерлерге токойлорду калыбына келтирүүнү уюштуруу.

- **Токой жолдорун куруунун, токой продукцияларын ташуунун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана киргизүү:**

КК5. Убактылуу токой транспорттук жолдорду куруунун технологиялык процесстерин пландоо жана уюштуруу, аларды пайдаланууну камсыздоо;

КК6. Токой транспорттук каражаттарды пайдаланууну камсыздоо;

КК7. Токой продукцияларын ташууларды уюштуруу.

- **Түзүмдүк бөлүмдүн алкагындагы өндүрүштүк иштерди башкарууга катышуу:**

КК8. Өндүрүш түзүмдөрүнүн иштерин пландаштырууга катышат;

КК9. Түзүмдүк бөлүмдүн алкагында коюлган милдеттерди аткарууну жетектөөгө катышат;

КК10. Өндүрүш түзүмдөрүнүн иш процессин жана натыйжасын талдоого катышат.

КК11. Бир же бир нече жумушчу ишин жана кызматтык милдеттерди аткарат.

30. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик программасына төмөнкүдөй блоктор жана окуу циклдери кирет:

1-блок "Дисциплиналар (модулдар)":

- 1) жалпы гуманитардык цикл;
- 2) математикалык жана табигый илим цикли;
- 3) кесиптик цикл;
- 4) дене тарбия

2-блок "Практика";

3-блок "Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация".

Орто кесиптик окуу жайы мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарына ылайык негизги билим берүү программасын иштеп чыгат жана улуттук квалификациянын алкактарына ылайык окутуунун натыйжаларына жетүүгө жоопкерчилик тартат.

Дисциплиналардын (модулдардын) топтомун жана алардын негизги билим берүү программасынын ар бир блогуна тиешелүү эмгек сыйымдуулугун орто кесиптик окуу жайы улуттук квалификациянын алкактарында каралган окутуунун натыйжаларынын жыйындысы түрүндө аны өздөштүрүүнүн талаптарын эске алуу менен ушул блок үчүн белгиленген көлөмдө өз алдынча аныктайт.

Негизги кесиптик билим берүү программасы жалпы гуманитардык циклдин билим берүү дисциплиналарын ишке ашырууну камсыз кылуусу керек, алардын тизмеси жана эмгек сыйымдуулугу Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы тарабынан аныкталат. Аталган дисциплиналардын мазмуну жана ишке ашыруу тартиби тиешелүү адистик боюнча орто кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарты менен белгиленет.

Орто кесиптик билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы ушул Макетке тиркелген түзүмгө ылайык иштелип чыгат.

31. Сабактардын ар бир циклы базалык (милдеттүү) жана элективдүү бөлүккө ээ болушу керек. Элективдүү бөлүк базалык бөлүктүн сабактарынын мазмуну менен аныкталуучу студенттердин билимдерин, билгичтиктерин жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө жана тереңдетүүгө мүмкүндүк берет. Элективдүү бөлүк кесиптик орто окуу жайы тарабынан ишке ашырылуучу кесиптик билим берүү программасынын өзгөчөлүктөрүнө жараша белгиленет.

Мамлекеттик аттестациянын көлөмүн эске албастан милдеттүү бөлүктүн көлөмү негизги билим берүү программасынын жалпы көлөмүнүн 50дөн ашпаган пайызын түзүүгө тийиш.

Орто кесиптик окуу жайы ден соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарга (алардын арызы боюнча) алардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн, жеке мүмкүнчүлүктөрүн эске алуучу жана зарыл болгон учурда аталган адамдардын өнүгүүсүнүн бузулушун ондоону жана социалдык адаптациялоону камсыздоочу негизги билим берүү программасы боюнча окуу мүмкүндүгүн берүүсү тийиш.

32. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу окутулуучу сабактын профилине ылайык келген базалык билими бар жана системалык түрдө илимий жана (же) илимий-методикалык иш менен алектенген педагогикалык кадрлар менен камсыздалышы керек.

Кесиптик циклдин окутуучулары даярдоонун тийиштүү адистиги багыты боюнча жогорку кесиптик билимге ээ болуулары керек.

Кесиптик циклдин окутуучуларынын сапаттык курамын баалоодо стажы 10 жылдан ашкан өндүрүшчүлөр эсепке алынат.

Окутуучулар квалификация жогорулатуу программасы боюнча кошумча кесиптик билим алышат, жана ошондой эле 3 жылда 1 жолу профилдик ишканаларда стажировкадан өтүп турушат.

Штаттагы окутуучулардын үлүшү билим берүү программасынын жалпы окутуучуларынын санынын 80 пайызынан кем эмес бөлүгүн түзүшү керек.

Мугалимдин/окуучунун ченемдик катышы 1:12ден ашпайт

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууда негизги кесиптик билим берүү программасынын сабактарынын толук тизмеси боюнча түзүлүүчү маалыматтар базасын жана китепкана фондун ар бир студенттин колдонуусу камсыз кылынышы керек. Кесиптик

орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун билим берүү программасы лабораториялык практикумдарды жана практикалык сабактарды (түзүлүүчү компетенцияларды эсепке алуу менен аныкталат) камтууга тийиш.

Студенттер өз алдынча иштерди аткарууда интернет маалыматтык-телекоммуникациялык тармакты пайдалана алышына жетишүү кажет.

Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияты жана/же электрондук адабият менен студенттердин камсыз болуусу бир студентке 0,5 экзemplярдaгы ченемге ылайык келиши керек. Окуу маалыматынын булактары заманбап талаптарга жооп берүүсү керек. Лаборатордук жана курстук иштер үчүн методикалык көрсөтмөлөр 1:1 катышта болуусу керек. Билим берүү процессинде мыйзам чыгаруу актылары, ченемдик документтер, кесиптик багыт берүүчү мезгилдүү басылмалардын материалдары пайдаланылышы керек.

Китепкананын фонду бардык окуу циклдeринин дисциплиналары боюнча негизги жана кошумча окуу адабияттарынын басма жана (же) электрондук басылмалары менен толукталууга тийиш.

Китепкана фондуна окуу адабияттарынан тышкары расмий, маалымдама-библиографиялык жана мезгилдүү басылмалар кирүүгө тийиш.

Ар бир студент 3 аталыштан кем эмес техникалык журналдар менен камсыз болушу керек.

Билим берүү уюму ар бир студентке профилдик билим берүү уюмдары жана бөлөк ишкана-уюмдар менен ыкчам маалымат алмаша алгыдай жана заманбап кесиптик маалымат базалары, интернет тармагынын маалыматтык ресурстары менен байланышуучу мүмкүнчүлүктөрдү түзүп бериши зарыл.

34. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун окуу планында каралган лабораториялык, дисциплиналык жана дисциплиналар аралык даярдоонун, студенттерди практикалык даярдоонун бардык түрүн жүргүзүүнү камсыз кылган, колдонуудагы санитардык жана өрткө каршы эрежелер менен ченемдерге ылайык келген материалдык-техникалык базасы болушу керек (Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууда маанилүү болгон материалдык-техникалык камсыздоо, мисалы: полигондор, технологиялык жабдуулар, студиялар ж.у.с., ошондой эле окутуунун техникалык каражаттар менен жабдууга коюлуучу ченемдик талаптар-студент/компьютер, студент/жабдык катышын сактоо ж.у.с.).

1 студентке окутуунун 2 сменасын эске алуу менен пайдалуу аянттын ченемдик мааниси 7 м² түзөт.

250402 «Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы» адистигине керектүү окуу кабинеттеринин, лабораториялардын, полигондордун, мастерскойлордун, залдардын болжолдуу тизмеси:

Окуу кабинеттери:

Кыргыз тили жана адабияты;
Орус адабияты, тили жана кеп маданияты;
Чет тили;
Манас таануу;
Инженердик графика;
Техникалык механика;
Электротехника жана электроника;
Жыгач таануу жана материал таануу;
Жыгач даярдоонун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана ишке киргизүү;
Өндүрүштүк ишти уюштуруу жана жетектөө;
Токой жолдорун куруунун, токой продукцияларын ташуунун технологиялык процесстерин иштеп чыгуу жана киргизүү;
Токой чарбасы;
Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар;
Уюмдардын экономикасы;
Жашоо коопсуздугу жана эмгекти коргоо.

Лабораториялар:

Жыгач таануу жана материал таануу;
Электротехника жана электроника;
Геодезия;
Токой транспорттук каражаттарды түзүү жана пайдалануу;
Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар.

Мастерскойлор:

Окуу-өндүрүштүк жыгач даярдоо участогу;
Токой чарба жабдуулары үчүн полигон.

Спорттук комплекстер:

Спорт зал, тоскоолдуктар элементтери менен кең профилдүү ачык стадион;
машыгуу залы.

Залдар:

Китепкана, интернетке туташкан окуу залы, салтанаттуу иш-чаралар өтүлүүчү чоң зал, ашкана, медициналык пункт.

35. Бүтүрүүчү квалификациялык иштердин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүмүнө коюлуучу талаптар Кыргыз Республикасынын Өкмөтү аныктай турган орто кесиптик билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялоонун тартибин эске алуу менен орто кесиптик окуу жайы тарабынан аныкталат.

Кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын түзүмү
250402 – «Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы»

Кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын түзүмү		Негизги билим берүү программасынын көлөмү жана анын кредиттердеги окуу циклдери
		1 жыл 10 ай
1-блок	I. Жалпы гуманитардык циклы	99
	II. Математикалык жана и табигый илимдер циклы	
	III. Кесиптик цикл	
	Дене тарбия (белгиленген семестрлерде жумасына 2 саат)	3 – 5 семестр
2-блок	Практика	15
3-блок	Мамлекеттик аттестациянын жыйынтыгы	6
Орто кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программасынын көлөмү		120

**250402 – «Жыгач материалдарын даярдоонун технологиясы»
адистиги боюнча базалык орто кесиптик билим берүүнүн
Болжолдуу окуу планы**

Квалификация – техник-технолог

Окуу мөөнөтүнүн нормасы

Жалпы орто билим берүүнүн базасында - 1 жыл 10 ай

№ п/п	Окуу дисциплиналарынын аталышы (практикалык иштер кошо)	Жалпы эмгек сыйымдуулугу		Семестрлер боюнча болжолдуу бөлүштүрүү			
		Насыя менен	Саат менен	3	4	5	6
				семестр	семестр	семестр	семестр
				Жумалардын сааты			
				15-18	15-18	12-18	9-18
1- блок	I.Жалпы гуманитардык циклы	18	540				
	Негизги бөлүк	15	450				
1	Кыргыз тили жана адабияты	3	90		*		
2	Орус тили	2	60	*			
3	Чет тили	2	60	*			
4	Кыргызстан тарыхы	4	120		*		
5	Манас таануу	2	60	*			
6	Кыргызстандын географиясы	2	60		*		
	Элективдүү бөлүк	3	90				
	Жыйынтыгы	18	540				
	II.Математикалык жана табигый илимдер циклы	6	180				
	Негизги бөлүк	4	120				
7	Кесиптик математика	2	60	*			
8	Информатика	2	60		*		
	Элективдүү бөлүк	2	60				
	Бардыгы	6	180				
	III.Кесиптик цикл	75	2250				
9	Негизги бөлүк	32	960				
10	Инженердик графика	4	120	*			
11	Техникалык механика	4	120	*			
12	Электротехника жана электроника	3	90		*		
13	Жыгач таануу жана материал таануу	4	120	*			
14	Метрология, стандартташтыруу жана сертификациялоо	3	90			*	
15	Токой чарбасы	4	120		*		
16	Кесиптик ишти укуктук камсыздоо	2	60				*
17	Кесиптик ишмердүүлүктөгү маалыматтык технологиялар	2	60			*	
18	Эмгек жана жашоо коопсуздугу	3	90				*
19	Ишкана экономикасы	3	90				*

	Элективдүү бөлүк	43	1290				
	Жыйынтыгы	75	2250				
	<i>Теориялык окуунун жыйынтыгы</i>	99	2970				
	IV. Дене тарбия (*)		Жумасына 2 саат	*	*	*	
2-блок	Практика (**)	15	450				
3-блок	Мамлекеттик аттестациянын жыйынтыгы (***)	6	180				
	Экзамендердин саны (максималдуу)			8-10	8-10	8-10	8-10
	Курстук иштердин/долбоорлордун саны		3-4				
	Негизги билим программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу	120	3600	30	30	30	30

(*) дене тарбия дисциплинасы жалпы эмгек сыйымдуулугуна кирбейт;

(**) кесиптик орто билим берүүчү орто окуу жайларынын адистиктери боюнча практикалардын түрлөрү жана саны;

(***) кесиптик орто билим берүүчү орто окуу жайларындагы мамлекеттик сынактары.